

Husholdningsregnskaber.

Af

Marcus Rubin.

Et nyt Bidrag til de nu ret hyppigt fremkommende Husholdningsregnskaber er udsendt af Staden Berlins »Statistisches Amt« (Berliner Statistik. 3. Heft. Berlin 1904. 60 + 75 S. 4°).

Hæftet indeholder en Fortsættelse af de talrige Undersøgelser om Arbejderbefolkningens Indtægter, der i Aarenes Løb ere offentliggjorte af det berlinske Bureau, men hertil er for første Gang føjet en Arbejderhusholdnings-Statistik. Denne er imidlertid ikke udarbejdet som de tilsvarende Undersøgelser fra Statens Statistiske Bureau herhjemme, idet forskellige Forsøg i de senere Aar paa at faa Arbejderfamilier til i Aarets Løb at udfylde Husholdningsbøger ganske mislykkedes, og man maatte derfor — da Ønsket om at tilvejebringe en Oversigt over Arbejdernes Udgiftsfordeling selvfølgelig vedblivende var tilstede — nøjes med til en Del Familier at udsende Skemaer, som da for et Aar under et udfyldtes af saadanne, der havde eller mente at have Materiale dertil. I alt er herved indkommet formentlig brugeligt Materiale fra 908 Husholdninger. At dette

Materiale i Værdi paa langt nær ikke kan sammenlignes med Materialet fra løbende Husholdningsregnskaber, er det berlinske Bureau klart over, men man har dog ment, at det indeholdt tilstrækkeligt af Interesse til, at Resultaterne af Bearbejdelsen burde offentliggøres.

Fremstillingen er ret detailleret. Tabellerne angive Udgifternes Fordeling efter Husholdningernes Størrelse (1, 2, 3 op til 13 Personer) og indenfor hver Størrelsesklasse atter efter Indkomsternes Størrelse (600 Mk. til 4000 Mk.), saa at Materialet for saa vidt bliver vel egnet til at kontrollere og manipulere med. Men der er ikke som hos os foretaget nogen Reduktion efter »Enheder«, og der foreligger intet Bidrag til Kundskab om de forbrugte Varers Mængde, ikke heller nogen Prisstistik. Disse Mangler, i Forbindelse med Formen for Materialets Tilvejebringelse, forringer selvfølgelig Undersøgelsens Paalidelighed og Brugbarhed; men jeg har alligevel ikke kunnet modstaa Fristelsen til en Sammenligning paa et enkelt Punkt med vor Husholdningsstatistik, selvfølgelig den Del, der vedrører de københavnske Arbejdere (»Statistiske Meddelelser«, fjerde Række, 6. VI.)

Af den berlinske Statistik har jeg valgt Husholdningerne paa 5 Personer. Materialet omfatter 155 Familier, hvis Indtægter, fra regnet en halv Snes Familier, ligge imellem 1350 og 2700 Mk. = 1200—2400 Kr. De københavnske Familiers Antal var 27, hvis Indtægt for de 23 Familiers Vedkommende ligeledes laa mellem 1200 og 2400 Kr. Udgiften pro persona for samtlige københavnske Familier var 346,6 Kr., for samtlige berlinske 354,2 Mk. Indtægtsforholdene ere altsaa ikke væsentlig forskellige, og da de

københavnske Familiers gennemsnitlige Personantal var 4,⁸⁹ (= 3,¹⁰ »Enheder«, altsaa f. Eks. svarende til Mand, Hustru og 3 Børn i Alderen omkr. 10 Aar, jfr. l. c. S. 18), staa vi overfor nogenlunde samme Art og Størrelse af Arbejderfamilier.

Den forskellige Opstilling af Materialet har gjort adskillige Omregninger nødvendige, og nogen fuldkommen Sikkerhed for, at der overalt med de samme Udtryk er ment det samme, har jeg naturligvis ikke; nogen Fejl af Betydning kan der imidlertid ikke være Tale om. — Udgifterne fordelte sig saaledes:

	Berlin pCt.	København pCt.
Bolig	16.3	13.5
Brændsel og Lys	4.0	4.0
Klæder, Skotøj, Vask	7.8	13.0
Mad	50.8	40.6
Vedligeholdelse	1.0	3.3
Læge og Medicin	1.2	0.3
Bidrag til Sygekasser m. m. ...	2.3	2.3
Fagforenings- og lign. Bidrag .	2.8	2.1
Undervisning	0.4	0.3
Bøger og Aviser	1.1	1.2
Skatter	1.0	0.8
Adspredelser	1.1	4.9
Øl, Brændevin, Tobak	5.5	6.3
Tilbagebetaling af Gæld	1.0	2.6
Iøvrigt	3.4	4.2
	100.0	100.0

Det ses af denne Tabel, at Forbrugsskalaen er ens: med højest Procenttal staa Mad, derefter Bolig, saa Beklædning, derefter Øl, Brændevin og Tobak, og naar disse fire Hovedposter, omfattende henholdsvis 80,4 og 73,4 pCt., ere dækkede, maa samtlige øvrige Udgifter klares ved Hjælp af den resterende $\frac{1}{4}$ à 1.5

af Budgettet. Men indenfor Rækken ere dog Procentandelene ikke lidet forskellige. At der falder 2,8 pCt. mere paa den berlinske end paa den københavnske Husleje, betyder ikke saa meget; det drejer sig for de paagældende Familier om nogleogfyrretyve Kroner, en Forskel, der her i Byen kunde komme frem alene ved Forskel i Huslejepriser med et Femaars Melletrum (f. Eks. fra c. 20 til c. 24 Kr. maanedlig for en god Toværelseslejlighed). Derimod er en Forskel paa over 10 pCt. til Fødemidler af klækkelig Betydning; hvor meget der her kan hidrøre fra Familiernes forskellige S sammensætning, mangler der jo Materiale (Reduktioner til »Enheder«) til at bedømme, men Forskellen synes i hvert Fald at staa i Forbindelse med højere Kødpriser i Berlin end i København (jfr. nedenfor), og i det hele maa det antages, at Fødemidlerne ere dyrere hist end her, uden at jeg dog kan godtgøre Rækkevidden heraf.

Imidlertid bliver i hvert Fald Resultatet, at man i København kan anvende forholdsvis mere, ikke blot paa Klæder m. m., end i Berlin, men ogsaa paa andre ydre Ting og paa forskellige »agrémments«. For Klæder etc. have vi, som nævnt, i København 13,0 pCt. mod 7,8 i Berlin, »Vedligeholdelse« 3,3 mod 1,0, »Adspredelser« 4,9 mod 1,4, Spirituosa og Tobak 6,3 mod 5,5, Undervisning og Læsning 1,8 mod 1,5. For nogle af Posterne i Tabellen ere jo Procenttallene ganske ens, og om end dette naturligvis er ret tilfældigt, bestyrker det dog Oversigtens almindelige Resultat, at de to Kolonner begge fremtræde som prægnante Udtryk for Smaakaarsbudgetter, om end for Familier under relativt velstillede Forhold.

En videre Sammenligning kan foretages med Hen-

syn til Fordelingen af Udgifterne til Fødevarer, til hvilke i den følgende Oversigt har maattet henregnes Spirituosa og Tobak. Idet det altsaa erindres, at af det hele Udgiftsbudget medgik i Berlin 57 pCt., i København 47 pCt. til Fødevarer, Spirituosa og Tobak — altsaa $\frac{1}{10}$ af hele Budgettet mere hist end her — faa vi følgende Fordeling indenfor denne Hovedpost:

	Berlin	København
	pCt.	pCt.
Kød og Flæsk.....	25,7	22,6
Sild og andre Fisk	1,9	3,1
Mælk og Æg.....	11,5	11,0
Smør, Margarine, Fedt	12,5	13,7
Brød	15,3	13,0
Mel, Gryn, Kis etc.	2,4	2,2
Kartofler, Grønsager, Frugt....	6,0	4,4
Sukker, Sirup, Honning.....	2,6	4,2
Salt, Kryderier	0,7	2,6
Kaffe, The, Chokolade.....	3,6	5,8
Øl og Brændevin	11,0	9,8
Tobak	2,6	3,1
Iøvrigt.....	3,3	4,5
	<hr/> 100,0	<hr/> 100,0

Det hedder i den berlinske Statistik, at det billigste Kød »Rinderbauchfleisch« kostede i Torvehallerne i 1903: 55 Øre pr. Pd., hvad der er væsentlig dyrere end i København; som alt nævnt ere vistnok ogsaa andre Fødevarer dyrere i Berlin end her. Forbrugsskalaen er jo iøvrigt ikke stærkt differerende; det vil ikke undre, at Konsumen af Fisk, af Sukker og af Kaffe viser sig forholdsvis større hos københavnske end hos berlinske Arbejdere, og naar det modsatte er Tilfældet med Øl og Brændevin, bør det tilføjes, at for Berlins Vedkommende angives Værtshusforbrug at være medtaget.

— Der lod sig naturligvis af den tyske Statistik uddrage adskilligt flere Momenter af selvstændig Interesse og til Brug for Sammenligning med vore Forhold; men det meddelte turde være tilstrækkeligt til at henlede Opmærksomheden paa det her omhandlede nyeste og ret omfattende Bidrag til Arbejderhusholdnings-Statistik.

